
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2010:4

Riv upp vigselbeslutet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2010:13 där en återgång till de formuleringar i kyrkoordningen och kyrkohandboken, som gällde innan förra årets beslut om vigsel för par av samma kön, föreslås.

Gudstjänstutskottet menar att det inte är möjligt att riva upp beslutet från 2009. Utskottet konstaterar också att olika åsikter när det gäller äktenskapet ryms inom Svenska kyrkan. Utskottet föreslår Kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:13.

Motionens förslag

Motion 2010:13 av Dan Sarkar, Riv upp vigselbeslutet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att ta fram förslag som innebär att kyrkoordningen och kyrkohandboken återgår till de formuleringar som gällde innan beslutet om könsneutrala vigslar trädde i kraft och som berördes av det beslutet.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2010:13 i Ln 2010:16y. Yttrandet bifogas som *bilaga 1*.

Bakgrund

Kyrkomötets beslut

Kyrkomötet beslutade 2009 om ändringar i kyrkoordningen, som innebär att vigsel kan gälla par av olika kön och par av samma kön.

Samtidigt beslutades att föreslagna anvisningar för vigselgudstjänst, i det fall att makarna är av samma kön, ska utgöra tillägg till *Den svenska kyrkohandboken*. Dessa båda förändringar gäller från den 1 november 2009.

Det tredje ledet i Kyrkomötets beslut innebar att det uppdrogs åt Kyrkostyrelsen att hos Kammarkollegiet ansöka om vigselstånd för Svenska kyrkan.

Ny äktenskapslag

Riksdagen beslutade den 1 april 2009 om en ny äktenskapslag, enligt vilken institutet och begreppet äktenskap omfattar också par av samma kön. Denna lag gäller från den 1 maj 2009.

För Svenska kyrkans del innebar den nya lagen en förändring också avseende vigselbehörigheten. Svenska kyrkan måste numera, i likhet med andra kyrkor och samfund, ansöka hos Kammarkollegiet om vigselförstånd och om förordnanden för sina vigselförrättare.

Det innebär att motionärens förslag, att låta kyrkoordning och kyrkohandbok återgå till de formuleringar som gällde innan 2009 års beslut i kyrkomötet, inte går att genomföra när det gäller kyrkoordningen.

Medlemmar i Svenska kyrkan

Den procentuella andelen medlemmar i Svenska kyrkan har successivt sjunkit under flera år. Detta är delvis en följd av generationsskiftet; en stor andel av de människor som avlider är medlemmar i Svenska kyrkan samtidigt som en mindre andel av de barn som föds döps i Svenska kyrkan.

Samtidigt visar statistiken att antalet utträden ökar vid vissa händelser, till exempel när skattsedeln kommer och tydliggör kyrkoavgiftens storlek, när röstkorten inför kyrkovalet skickas ut och uppmärksammar att man är medlem eller när Svenska kyrkan av någon anledning uppmärksammas i media. Påminnelsen om kyrkoavgiften leder till att antalet utträden ökar under slutet av oktober varje år eftersom avgiften grundas på medlemskap den 1 november föregående år.

Att antalet utträden skulle ha ökat som en följd av kyrkomötets beslut förra året går vare sig att bekräfta eller att motsäga med hjälp av den statistik som är tillgänglig för närvarande. Visserligen har utträdena under det första halvåret 2010 varit fler än motsvarande period tidigare år. Trendbrottet med ökande utträdestal inleddes dock redan under första hälften av 2009, det vill säga innan förra årets beslut i kyrkomötet. De medlemsgrupper som främst befinner sig i ett utträdeskritiskt åldersspann är män i åldern 21–45 år.

Vigselbehörighet men inte vigselplikt

Kammarkollegiet har tagit emot begäran om att inte tilldelas vigselbehörighet från en handfull präster. Kollegiet ber i dessa fall om yttrande från Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen överlämnar i sin tur sådana ärenden till respektive domkapitel.

Biskoparna har samtalat om frågeställningen och konstaterat att uppgiften att viga är en del av uppdraget i vinningstjänsten som präst. Det tillkommer inte den enskilda prästen att välja vilka uppgifter som ingår i uppdraget. Det ingår i kyrkoherdens ledningsansvar att fördela de arbetsuppgifter som finns i församlingen så att såväl medlemmarnas som medarbetarnas önskemål tas på allvar.

Det poängterades såväl i kyrkostyrelsens skrivelse som i kyrkomötets beslut 2009 att någon vigselplikt inte föreligger.

Kyrkostyrelsen poängterar också att ingen präst ska vara skyldig att tjänstgöra vid vigsel av par av samma kön. I riksdagsbetänkandet *Äktenskap för par av samma kön – Vigselfrågor* (SOU 2007:17) sägs att en vigselförrättare inom ett trossamfund inte har någon författningsreglerad skyldighet att viga vare sig en kvinna och en man eller ett par av samma kön som enligt äktenskapsbalken har rätt att ingå äktenskap. ...

Svenska kyrkan bejakar att det inom kyrkan kan rymmas olika syn på äktenskapet. Det är därför grundläggande att ingen präst mot sin personliga övertygelse om vad som är rätt ska tvingas att viga par av samma kön. Det har inte heller tidigare funnits någon absolut vigselplikt för präster i Svenska kyrkan.

Efter att ha tagit del av domkapitlets yttrande har två präster stått fast vid sin önskan att inte tilldelas vigselbehörighet och Kammarkollegiet har tillmötesgått deras begäran. Konsekvensen av dessa beslut blir huruvida det är möjligt att vara kvar som präst i Svenska kyrkan utan att ha vigselbehörighet. Den frågan är ännu inte avgjord.

Ekumeniska relationer

Motionären skriver att beslutet har varit isolerande för Svenska kyrkans roll i det ekumeniska arbetet.

Kritik framfördes från andra kyrkor och samfund när beslutet var taget främst utifrån två ståndpunkter. Dels klargjordes att man inte delade Svenska kyrkans utvidgade syn på äktenskapet, dels menade man att "Svenska kyrkan gått för fort fram". Samtidigt uttrycktes, framför allt i informella samtal och möten, från många att man inte önskade någon förändring i relationen till Svenska kyrkan. Från vissa företrädare för andra kyrkor och samfund framfördes stöd för Svenska kyrkans ställningstagande. Ingen kyrka har hittills vidtagit åtgärder för att förändra sin relation till Svenska kyrkan, med anledning av beslutet, men ett par kyrkor har låtit oss förstå att man ännu inte är klar över vad detta kan komma att betyda för relationen.

I samtal med företrädare för andra kyrkor och samfund har det framförts att den här frågan är aktuell också hos dem. Det kan finnas ett liknande spektrum av åsikter inom dessa samfund som inom Svenska kyrkan, men på grund av olika samhällseliga, teologiska eller kyrkopolitiska förutsättningar, har man inte kommit fram till samma ståndpunkt som Svenska kyrkan. Det kan även finnas olika bedömningar inom dessa andra samfund av hur frågan kommer att utvecklas hos dem. Från vissa har framförts att man önskar att vi inte ska plädera för vårt ställningstagande i våra kontakter med dem.

Arbetet inom de ekumeniska fora där Svenska kyrkan deltar, Sveriges Kristna Råd (SKR), Lutherska världsförbundet (LWF), Kyrkornas världsråd (KV) och den europeiska kyrkokonferensen (KEK), har fortsatt utan avbrott eller ifrågasättanden. Inom SKR har ett seminarium hållits om hur alla kyrkor och samfund hanterar den nya äktenskapslagstiftningen. Det samtalet fördes i mycket god anda och belyste en del nya frågor. Även om olika ståndpunkter i frågan om äktenskap för par av samma kön finns inom SKR har Svenska kyrkans roll i gemenskapen inte förändrats.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:13.

Gudstjänstutskottet menar att det inte är möjligt att riva upp det beslut som togs vid 2009 års kyrkomöte. Inom utskottet finns såväl ledamöter som stödde förra årets beslut, som ledamöter som inte gjorde det. Utskottet påminner om att det, både i kyrkostyrelsens skrivelse och i kyrkomötets beslut, förra året betonades att det inom Svenska kyrkan ryms olika åsikter när det gäller äktenskapet.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2010:13.

Uppsala den 30 september 2010

På Gudstjänstutskottets vägnar

Alve Svensson, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Alve Svensson, ordförande, Timmy Leijen, Sofija Pedersen Videke, Johan Åkesson, Nanna Tranströmer, Johan Blix, Johan Lothigius, Ingegerd Flock Andersson, Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacson, Torbjörn Arvidsson, Christina Holmgren och Ylva Wahlström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Maria Johansson Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Olle Burell, Åke Andreasson, Gunilla Lindén, Katarina Ramnerö Ödestad, Svante Erlandsson, Astor Karlsson, Birgit Ahlström, Mikael Mogren, Torvald Johansson, Margareta Viklund, Gerd Gabrielsson och Bengt Inghammar.

Biskoparna Martin Lind och Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2010:16y

Äktenskapet

Läronämndens yttrande över motion 2010:13.

Läronämnden hänvisar till sitt yttrande Ln 2009:12y över frågan om äktenskap för par av samma kön. Till yttrandet fogades fyra reservationer.

Uppsala den 24 augusti 2010

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Lind, biskop Erik Aurelius, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Antje Jackelén, biskop Carl Axel Aurelius, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Hans Stiglund, biskop Lennart Koskinen, biskop Eva Brunne, Kajsa Ahlstrand, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.